

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De S. Ruperto Vangionum & Salisburgensi episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

exibat, gratias agens Deo. Saturninus autem cum eum vehementer diligeret, attulit ei tabulas totius loci, ut proprius esset ipsius mansionis. Noctes igitur & dies assiduas Deo preces offerebat: nec unquam cessabat pauperibus eleemosynas distribuere. Quod si visu veniret, ut aliquis ab eo pauper in via peteret eleemosynam, statim exuebat pallium suum, & pauperi dabat. Omni autem tempore vite sue gravitatem seruauit, spiritu feruens, ut ait Apostolus, Domino seruiens, spe gaudens, in tribulatione participans, orationi instans, necessitatibus sanctorum communicans, omnibus benedicens, maledicens nemini, angelorum imitans vitam, vestigia sequens Apostolica, tum zelo, tum sacrificio, tum desiderio Christi, omnem mansuetudinem erga omnes homines pre se ferens, Dei virtutibus ornatus, minimè pugnax, ab omni maleuolentia & malitia alienus, pacem & quietem querens, aduersarios monens & cohortans, ut confiterentur & adorarent sanctissimam Trinitatem, in quo consistit hominum salus, utque celestem angelorum ordinem, & diuinam vitam imitarentur. Prouectus autem ad seculum bonam, ad quam Abraham in terra promissionis, ad communem vite finem properauit.

Rom. 12.
Virtutes
sancti viri.

Animam
efflat.

Sanctæ &
preciosæ
eius reli-
quiæ.

Quodam igitur die conuocatis omnibus fratribus, longo eos sermone instituit, & cohortatus est, ut stabiles ac firmi in fide permanerent, & procul ab omni reprehensione Dei mandatis obtemperarent: atque ita illos Christo clementissimo commendauit, & virum fidelem atque constantem, ac disciplinæ suæ studiosum elegit, quem illis præficeret: & Deum precatus, eos dimisit. Cum autem venisset hora, ut è corpore ad Deum migraret, in pace spiritum suum sanctis angelis tradidit. Magnus verò inter fratres clamor & luctus exortus est, qui cum lachrymis dicebant: Pater, sis memor nostri. Et curantes eum, pro dignitate extulerunt. Ciues autem vniuersi ad obitum eius concurrerant, & ad tumultum usque sunt eum comitati, & sanctas eius ac preciosas reliquias in æde sancti Stephani protomartyris, in sacro altari collocarunt. Ac ceteri quidem ad sua quisque loca reuersi sunt: fratres verò ad mansionem ipsius, Deum collaudantes, redierunt. Migravit ad Dominum sanctus pater noster Isaacius VI. Calend. Aprilis, & assidue pro nobis apud Salvatorem Christum intercedit, fiducia vrens apud Deum & Patrem: Cui gloria & imperium & adoratio & laus debetur, cum vnigenito eius filio, & spiritu sancto, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

DE NOVM MARTYRIBVS, in Perfide passis 27. Martij, vide infra in SS. Ionæ & Barachisij martyrio die 29. Martij.

VITA S. RVPERTI PRIMO VANGIONVM
DEINDE SALISBURGENSIS EPISCOPI, FIDELITER
conscripta, sed in gratiam lectoris per F. Laurentium Surium reddita
ferè paraphrasticòs.

27. Martij.

Catalogus
virtutum S.
Rupertii.

VM rex Childebertus apud Francos regnaret, anno secundo regni eius, sanctissimus Christi Confessor Rupertus apud Vangiones episcopi fungebatur officio. Is genus suum ad reges Francorum referens, tantam carnis nobilitatem & præstantiam fide & pietate in Deum eximia miracula illustrauit. Cuius si quis virtutes compendioso nosse vellet, erat multa animi mansuetudine, integra corporis pudicitia & castitate, cum columbina simplicitate serpentis obtinens prudentiam, in laudibus Dei deuotus, consilio prouidus, in ferendis sententijs iustus, plenus sancto spiritu, à dextris & à sinistris præclare virtutum armis munitus, gregi suo optimè viuendi seipsum formam exhibens, quod sermone docuit, vita & factis declarans: corpus assiduis vigilijs perpetuisque ieiunijs macerans, operum misericordiz valde studiosus, adeoque largus & benignus in inopes, ut dum illos foueret beneficijs, seipsum ad inopiam redigeret, atque hoc solum suum esse putaret, quod in miseris & egenos contulisset.

Fama

DE S. RUPERTO EPISCOPO VANGIONVM.

439

Fama autem sanctitatis eius non modò per vrbes, sed etiam per regiones vulgata, permulti ad eum illustres confluxerunt viri, non solum è vicinis, sed etiam longinquis populis, vt eius sanctissima doctrina imbuerentur, & catholica religionis ex illo puram cognoscerent veritatem, vel certè etiam ab eius sacro ore in rebus duris & asperis salutarem haurient consolationem. Et multi sanè illius opera ab hostis antiqui laqueis sunt extracti, & in viam salutis aeternae perducti: porrò homines impij & haeretici, qui tum non pauci apud Vangiones visabantur, virum sanctum non ferentes, multis eum supplicijs affectum & virgis ignominiosè caesum, ab oppido cum magna iniuria expulerunt. Sunt qui scribant Beringerum regium comitem, quem alij Bercharium vocant, viro Dei succensum, eum ita inhumaniter tractasse, maximè quòd is Beringerus Arrianis faueret. Verùm hac occasione maiora pietatis lucra sancto viro accesserunt. Nam per id tempus Theodo, Bauarorum Dux inclytus, audiens famam hominis Dei, itemque sanctitatem & miracula, quae per eum Dominus efficiebat, magno eius videndi desiderio accensus, misit quosdam ex viris primarijs, qui eum obnixè precarentur, vt Bauarorum regiones dignaretur inuisere, & eis sanctae fidei viam explicare. Vt autem vir sanctus legatorum tum praesentiam tum preces dicit, non ignorans diuinæ prouidentiae moderatione isthuc geri negotium, gratias egit praepotenti Deo, quòd sedentibus in tenebris & umbra mortis verum vitae lumen Christum Iesum filium suum impertire perciperet. Itaque cum legatis illis quosdam ex presbyteris suis ad Ducem praemisit, nec multo interiecto temporis spatio, ipse eos subsecutus est. Quòd vbi ad Ducis notitiam perlatum est, ingenti ille perfusus gaudio, cum proceribus iuis processit obuiam sancto viro, & in oppido Ratiponenfi eum summa alacritate excepit.

Multi ad eum confluant.

Caesus virgis, Vuormaria eijcitur.

Theodo Dux Bauariae.

Porrò sanctus Rupertus indictis ieiunijs, de caelestibus mysterijs Ducem instituit, & in vera fide confirmauit, effecitque vt daemorum cultui prorsus renunciaret, & postremò in nomine sacrosanctae Trinitatis baptizauit: neque illum duntaxat, sed cum illo pariter viros primarios & non exiguum populi multitudinem, nobiles simul & ignobiles: qui omnes laudabant mundi redemptorem, qui ipsos de tenebris in admirabile lumen suum vocare dignatus esset. O verè beatum pontificem, per cuius sermones illuminata sunt peccatorum tenebris obnubilata pectora, & amentia infidelium corda, vitae fontem sitièrunt. Iam verò vndis salutaribus abluto Duce simul ac populo, eiusdem principis permotus precibus sanctus Rupertus, conscensa naui per Danubium descendens, vicis & castellis Euangelium Christi libera voce praedicauit, atque ita per Noricos proficiscens, in inferiorem vsque Pannoniam peruénit, lumen fidei, ipse lucerna illustris & super candelabrum posita, passim omnibus inferens. Inde verò iam pedestri itinere reuertens, Laureacum venit, vbi multos à daemorum cultu abstractos baptizauit, complures etiam, varijs oppressos morbos, in Christi nomine sanitati restituit.

Theodo Dux baptizatur cum multis.

Laureacum

Indè Laureaco digressus, vbicunquè ethnicis magis feruere cognouit, eò intrepidus accessit, dissipans idola, & accuratè omnibus exponens Christi Iesu Domini nostri diuinitatem pariter & humanitatem siue incarnationem, vt vnus idemque Deus verus & homo verus esse crederetur, ante Luciferum à patre Deo verus Deus genitus, in sine saeculorum humanae salutis causa ex virgine matre verus homo natus, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Cùm autem ad preces Ducis Theodonis & populi, vir Dei locum deligere vellet, vbi sedes episcopi constituere, ad lacum Vuallerfæ, quem textus historiae huius lacum Vualarij vocat, ædem pontificiam primò extruxit, atque in honorem beatissimi Apostolorum principis Petri templum aedificauit & dedicauit ad Iuuarium fluium, vbi olim Iuuauium vrbs fuit, quae praesens temporibus extructa mirabiliter, inter Baioaricas vrbes clarissima eminebat, sed tum destructa, raro iam habitata ciue, penè collapsa & virgultis operata videbatur. Cernens autem vir Dei locum illum non importunum esse cathedrae pontificiae, quippe inter montosa loca situm & ab vulgi strepitu remotum, eum sibi à Duce Theodone dari petijt, & summo studio instaurauit, & sancti Petri ecclesiam, quam aedificarat, clericorum ministerijs & rebus necessarijs, liberalitate fretus eiusdem principis, magnificè instruxit & auxit.

Psal. 109.

Iohan. 1.

Iuuauium instaurat S. Rupertus.

Deo dicitur in hoc loco est

Hac ferè tempestate quidam viri boni sancto antistiti non sine multa admiratione retulerunt, in ea eremo, quae tunc quidem certum non habuit vocabulum, nunc autem Bonguoni dicitur, caelestia quaedam ardentium lucernarum terque quaterque

Cruce-
li-
gnea, à S.
Ruperto be-
nedicta.

se conspexisse prodigia, & odores eximie suauitatis hausisse. Cum autem his auditis sancti obstupescerent, sanctus episcopus Domingum, venerabilem presbyterum suum, eò misit, rei huius veritatem accuratè exploraturum: addiditque illi crucem ligneam, quam sua manu benedixerat, iubens vt eam illo in loco statueret. Itaque Dominus vbi eò peruenit, in ipsis noctis initijs cum religiosis, qui ei aderant, viris calidus descendere vidit luculentas lucernas, totamque illam regionem instar solaris radij illustrare. Hanc autem visionem, cum admirabili odoris suauitate coniunctam, tribus continuis vidit noctibus: moxque in eodem loco sacratam defixit crucem, extructoque super illam tuguriolo, ad sanctum Rupertum regressus est. Cui cum rem totam exposuisset, ille, communicato cum principe Theodone consilio, ad eremum illam profectus est, cernensque locum posse humanae habitationi accommodari, coepit annosam extirpare quercus, & densam syluam in campi planitiem redigere, templumque cum seruorum Dei domicilijs siue habitaculis exedificare.

Monasterium in eremo.

* Theopertum

Theodo moritur.

Per id tempus Theodo princeps aduersa correptus valetudine, cum sibi propè esse sentiret supremum vite tempus, vocauit ad se * Theodebertum filium suum, eumque Ducem Noricorum constituens, præcepit vt sancto Ruperto obsequentem & morigerum se præberet, atque ad propagandum Christianismum & opus diuinum sedulo illum adiutaret, sanctumque locum Iuuauenfis ecclesie amaret, & honoribus ac dignitatibus perpetuò eueheret. Cumque hæc mandata dedisset filio, diem clausit extremum. Eo defuncto, Theodebertus cum proceribus suis abiit ad sanctum Rupertum, visendi eius gratia: Morabatur is tum in ea, quam diximus, eremo. Vbi autem ad eum peruénit Dux, & illum & locum, in quo degebat, pio venerabatur affectu, contulitque ecclesie, quam sanctus Rupertus illic construxerat, & præsentè Duce in honorem S. Maximiliani dedicauit, syluæ illius tria in circumitu milliaria, atque insuper villam Albinam cum cæteris, vt inde sustentarentur monachi, quos sanctus episcopus Deo seruituros illic congregauerat.

S. Erentrudanæ nepris S. Ruperti.

* Theodeberti

Post hæc videns vir Dei Bauaricam gentem Christianæ quidem religioni colla submisisse, at interim tamen superesse non paucos ethnicismi erroribus & tenebris implicatos, ad patriam profectus est: assumptisque inde duodecim egregijs socijs, qui ei in docendis populis suam nauarent operam, Iuuauium reuersus est. In ijs autem duodecim, eximij erant Cunibaldus & Gisilarius presbyteri, viri multa sanctitate conspicui. Adduxit verò secum etiam Erentrudam neptem suam, & cum in superiori Iuuauenfis vrbs castello in honorem Domini nostri Iesu Christi & sanctissimæ matris eius Mariæ monasterium extruxisset, multas illic collegit sacras virgines, ijsque præfecit ipsam Erentrudam, vt cælesti regi & sponso Christo famularentur: porro ad preces * Theoperti principis, qui illi monasterio plurimas attribuit possessiones, illarum virginum conuersationem per omnia rectissimè instituit.

Dies Quadragesimalis obseruatio.

His ita gestis, cogitabat vir beatus susceptum verbi & sanctæ prædicationis ministerium, diuinæ gratiæ subnixus ope, accuratè profectui. Itaque Iuuauio egressus, Noricos populos, adiunctis sibi socijs, peragrauit, & quibus necdum fidei lumen ortum didicit, eis Christum diligenter annunciauit, profligatisque ab eorum pectoribus teterrimi dæmonis imposturis & fraudibus, ijs instillauit fidem, castitatem, humilitatem, misericordiam, quibus Christus, omnium bonorum largitor & fons, delectatus hospitibus, libenter earum mentium ingreditur domicilia, quas ijs præditas animaduertit. Cumque hunc in modum Baiuorum fines vir beatus circumiret, & omnes ad sacram Christi religionem traduxisset, hortabatur vt in fide constantes permanerent: relictisque apud eos presbyteris, qui populum ad diuina mysteria consuefacerent, Iuuauium se recepit, ex diuina reuelatione non ignorans propediem instare diem obitus sui, quem etiam discipulis suis indicauit. Quorum sanè animos tam triste nuncium non immeritò consternauit, quod non se duntaxat, sed etiam tam multos, Christiana religione nupèr admodum initiatos, tanto viderent pastore destitui. At ille multa in Christum fiducia erectus, Iuuauium & Noricos populos præpotenti Deo commisit, Vitalemque, virum sanctum atque omni plebi pergratum, sibi petijt fieri successorem. Deindè cum dies Quadragesimalis obseruantie (sic enim loquitur autor huius historiae) agerentur, februm ardoribus vir sanctus defatigari coepit. Porro illucescente Christi resurrectionis sacratissimo die, Missarum solennia celebravit, & sumpto sacrosancto corporis & sanguinis Christi viatico, post dulces paternæ pietatis adhortationes, & extrema benignissimæ charitatis alloquia, quibus discipulorum ani-

DE SS. MARTYR. PRISCO, MALCHO ET ALEXANDRO.

441

animos confirmabat, inter sanctas illorum miserè plorantiū manus emisit spiritum. Ecce autem dum lugent discipuli, coetus angelici à quibusdam audiuntur religiosi viris, cum canticis caelestibus animam sancti viri ad illam beatam Hierusalem perferentes. Cumque eius sacratissimum corpus ad sepulcrum apportaretur, visi sunt viri splendissimi, candidissimis amicti stolis: qui peractis ijs, quæ ad funeris curam pertinent, disparuerunt: quos quidem nemo dubitauit angelos fuisse, atque idcirco apparuisse, vt omnes intelligerent, qua ille beatitudine frueretur in caelis, ad cuius sepulturam etiam angeli non dedignarentur adesse.

Obit S. Rupertus.

O felicem Iuuauensem urbem, tam insigni munitam patrono: quæ etsi murorum ruinis videatur despiciabilis, at illius meritorum lumine egregiè clarescit. Denique tanti viri intercessione fulti gaudent Norici omnes, & præpotenti Deo perpetuas offerunt laudes, qui tam præclarum ipsis contulerit doctorem, cuius doctrina & prædicatione viam veritatis agnoscentes, erepti sint de tenebris, & perducti ad Christum lumen verum, viucentem & regnantem in infinita secula seculorum, Amen.

S. Rupertus doctor Noricorum.

DE SS. MARTYRIBVS PRISCO, MALCHO ET ALEXANDRO, EX HISTOR. ECCLESIAST. EVSE-

bij lib. 7. cap. 11. interprete Ioanne Christophorsono.

IN hac persecutionis clade, quam regnante Valeriano passim manâse supra demonstratum est, tres viri ob veram Christi confessionem insigniter prædicati, Casarea Palæstina bestiarum rictibus velut præda obiectati, diuino & caelesti martyrio non sine maxima commendatione decorati fuerunt. Quorum vnus Priscus vocabatur, alter Malchus: tertio nomen erat Alexander. Fertur verò istos ruri degentes, primùm seipos tãquàm inertes & desides probris affectisse, quòd cum temporis opportunitas præmium vitæ aeternæ his, qui caelesti eius desiderio gliscabant, dispertire videretur, ipsi præ negligentia quadam & segnitie, martyrij coronam non præcipuissent. Deindè cum inter se ita deliberassent, absque mora Casaream versùs ire pergunt, extemplò proficiscuntur ad iudicem, & eius vitæ exitum, qui supra demonstratus est, assequuntur.

28. Martij.

Martyres bestijs obijciuntur.

DE GVNTRAMNO sancto rege Gregorius Turonensis lib. de Gloria Martyrum, cap. 76. sic scribit: Cùm autem Guntrammus rex ita se spiritualibus actionibus mancipasset, vt relictis seculi pompis, thesauros suos ecclesijs & pauperibus erogaret, accidit vt misso presbytero munera fratribus, qui Sanctis Agaunensibus deseruiunt, ex voto transmitteret: præcipiens presbytero, vt ad eum rediens, Sanctorum sibi reliquias exhiberet.

Eodem die.

MARCI ARETHVSII EPISCOPI ILLVSTRE MARTYRIVM, AVTHORE D. GREGORIO NAZIANZENO ORATIONE INVECTIUA PRIMA IN IULIANVM IMPERATOREM: INTERPRETE VERÒ DOCTISSIMO VIRO IACOBO BILIO PRUNEO, S. MICHAËLIS IN EREMO ABBATE. HABENT AUTEM PLERAQUE ETIAM THEODORETVS HISTOR. ECCLES. LIB. 3. CAP. 6. & SOZOMENVS EIVSDEM HISTORIAE LIB. 5. CAP. 19. IN VERSIONE IOHANNIS CHRISTOPHORSONI ANGLIÆ EPISCOPI.

IAM verò id, quod eximio viro Marco Arethusio accidit, quis tam ab orbe nostro remotus, vt ignoret, ac commemorantem narratione non anteuertat? Hic cùm, egregio illo Constantio Imperante, pro ea licentia quæ tum Christianis concessa fuerat, domicilium quoddam dæmonum euertisset, ac multos Christianos à gentili errore ad salutem non minùs vitæ splendore, quàm dicendi facultate traduxisset, iam pridem odio atque indignationi Arethusijs erat, vel potius Arethusiorum impijsimo cuique dæmonumq; amantijsimo. Posteaquàm autem, mutatis Christianorum rebus, gentilium res tumere cœperunt, temporis

29. Martij.

De Iuliani Apostatae Imperio dicentur.